

Från Estland till Sollerön

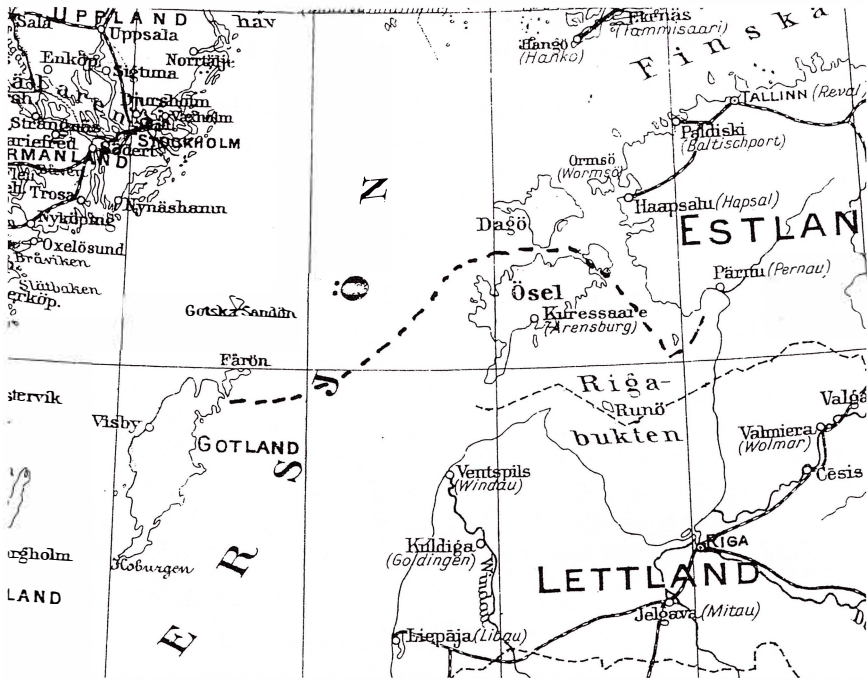
Ulo Soodla berättar

Dagen före midsommar 1952 kom jag till Sollerön och blev kvar i denna vackra bygd. Men min historia börjar i Estland. Jag är född 1930 i Pärnu, en liten badort vid Östersjön. Min far, Edvard Soodla, var organist, körledare, dirigent och arbetade även med operauppsättningar på Pärnu Operahus. Min mor, Helen Soodla, studerade till läkare vid Medicinska Fakulteten vid Tarttu Universitet, som bildades av den svenske kungen Gustaf II Adolf på 1600-talet. Jag fick två syskon, en bror och en syster.

Men vår lyckliga barndom tog slut i och med utbrottet av det andra världskriget i augusti 1939. Genom den tysk-ryska pakten 1939, den så kallade Molotov-Ribbentroppakten, kom Estland inom sovjetiskt intresseområde och ockuperades 1940 och tvångsanslöt till Sovjetunionen. I juni 1941 genomförde Sovjetmakten deportationen av tiotusentals ester till Sibirien. Även vår släkt blev drabbad. Som följd av det tysk-sovjetiska kriget blev Estland ockuperat av Hitlertyskland och därmed inleddes omfattande judedeförljelser. Mitt under brinnande krig 1943 fick vi en lillebror.

1944 ockuperades Estland åter av Sovjet. När Röda armén närmade sig Pärnu, ansåg mina föräldrar att det blev omöjligt att stanna kvar i Estland. Vi packade ner varma kläder, fotografier och annat som vi ansåg vara det nödvändigaste att ta med. Genom goda vänner till mina föräldrar, lyckades vi komma med på en fiskebåt som skulle skeppa över flyktingar till Sverige.

Först tog vi oss ut till en liten fiskeby och gick ombord på fiskebåten. Det var sammanlagt omkring 350 människor som trängdes på båten. Det var en medelstor fiskebåt. Många fick plats under däck men de flesta måste sitta eller ligga uppe på däck. Det rådde stor trängsel. Båten hade ingen motor utan endast segel. Vi lade ut från fiskebyn och stävade västerut för östlig vind.

Översikt av del av Östersjön med fiskebåtens ungefärliga färd markerad från Pärnu till Gotland.

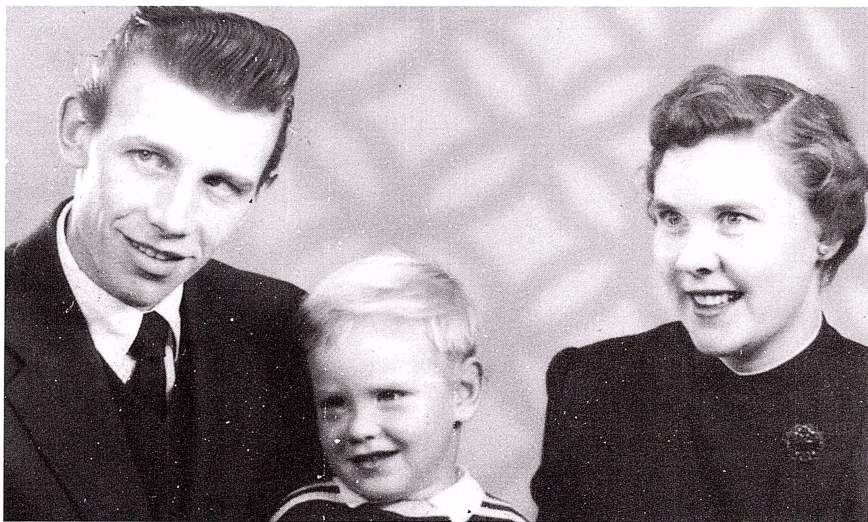
När det mörknade skedde en förändring i väderleken. Det blev stiltje och vattnet låg helt spegelblankt. När vi kommit en bit ut i Rigabukten kunde vi se att Pärnu bombades. Ljussken från lysgranater och exploderande bomber lyste upp natt-himlen. Det var en syn som var både praktfull och skräckinjagande. Båten rörde sig inte i stiltjen och det kändes oroligt, i synnerhet som vi befarade att ryska flygplan skulle upptäcka oss. Dessbättre var molnhöjden låg och inga flygplan dök upp. Framåt morgonen fick vi åter god vind och vi styrde västerut mellan Dagö och Ösel och ut på Östersjön.

När vi kommit en bit ut på Östersjön blev vi uppbringade av en tysk jagare. Alla som fanns på däck kröp under presenningar och gömde sig. De låg helt stilla för att inte bli upptäckta. Jagaren, som befann sig endast på cirka 100 meters avstånd, såg tydligen bara några enstaka personer på båten så de antog förmodligen att det var en vanlig fiskebåt, så den tog ingen vidare notis om oss utan girade och fortsatte på sydlig kurs. Vi fortsatte så över Östersjön mot Gotland.

Den 23 september 1944 landade vi vid Fårösund på östra sidan av Gotland. Överfarten tog omkring 27 timmar. Fiskebåten bogserades tillbaka av ryssarna. Den ansågs tydligen som statens egendom. Efter några veckor på Gotland gick färden vidare till Västervik med ångfartyget Hansa (som bekant blev Hansa torpederad två månader senare - av 86 personer ombord överlevde endast 2). Därefter blev vi placerade på mindre flyktingläger i Vråka, Källvik, Emsfors och Långrådna. Vi vistades i dessa läger i 11 månader. Det var främst frikyrkliga organisationer som arrangerade dessa läger.

I augusti 1945 skickades vår familj till Rossön i Ångermanland där det var meningen att min far skulle syssla med skogsarbete. Så blev det dock inte. Han började vikariera som kantor i kyrkorna, blev sånglärare i realskolorna i bygden och gav även pianolektioner. Vi barn började skolan och lärde oss svenska. Vi hade förlorat ett par år av vår skolgång på grund av kriget.

1947 åkte jag och min bror till Stockholm, där vi hade fått möjlighet att utbilda

Ulo och Inga-Britt med sonen Sören.

oss på L.M. Ericssons (Ericson i dag) yrkesskola. Jag valde att utbilda mig till svagströmselektriker. En dag ville en god vän att jag skulle följa med honom till en flicka som han lärt känna. Där träffade jag en vacker dalkulla som hette Britta. Vi fortsatte att träffas. Så småningom bestämde vi att flytta till Brittans hembygd, Sollerön i Dalarna. Det var kanske inte så bra ortsval, det var inte så lätt att få arbete som elektriker. Jag fick prova på andra yrken, t.ex. som portier på

Gustav Wasa hotell, metallarbetare vid Mora Kranar och på Shell bensinmack. Jag skaffade kompetens som busschaufför och under 30 år - ända till pensioneringen - var jag busschaufför vid Erlandssons Bussbolag. Jag trivdes mycket bra med arbetet och med arbetskamraterna.

Britta och jag gifte oss 1953 och samma år fick vi vårt första barn, en son som fick namnet Sören. Efter åtta år fick vi en dotter, Ann-Helen. Mitt stora intresse har alltid varit fotbollen, fastän jag inte varit aktiv spelare själv. 1963 valdes jag till kassör i Sollerö Idrottsförenings fotbollsklubb, ett uppdrag som jag fortfarande innehar och trivs med. Mitt största intresse jämsides med fotbollen är klassisk musik, säkerligen är jag påverkad av min fars gärning. Att lyssna till de stora kompositörerna Mozart, Bach och Beethoven skänker mig stor glädje.

Men allt är inte glädje i livet. Dagen efter annandag jul 1978 avled Britta hastigt, endast 47 år gammal. Saknaden finns där men jag har mina barn, barnbarn och barnbarnsbarn och att umgås med familjen ger stor tillfredsställelse. Sedan 1991 är Estland åter fritt och jag haft anledning att åka dit, såväl som charterchaufför i jobbet och som privatperson så ofta jag kan. Känslan för den bygd där jag föddes finns kvar. Språket har varit till stor nytta under resorna.

Släktträff på bondgården, där far föddes. Fr.v. Mart junior, Mart (gårdens ägare), Maret (min syster) Milvi (Marts dotter), okänd, Ulo och brodern Jan. Sittande Marts fru.

Sollerön är en mycket vacker bygd och som omständigheterna utvecklade sig under krisåren finns ingen anledning att känna bitterhet över det öde som skapade tillvaron här.

Ulo Soodla